

Het beleid van BI beoordelend, heeft de Enquêtecommissie, d.w.z. heeft mr. Donker, ons inziens onvoldoende onderscheid gemaakt tussen Somers autoritaire opvattingen en zijn prestaties als hoofd van BI. Donkers afkeer van die opvattingen heeft hem verhinderd, de betekenis van die prestaties te onderstrepen op de wijze die zij verdienen. Kreeg Visser 't Hooft persoonlijk 'de hoogste lof' toegezwaaid, Somers naam werd in de zes 'beoordelende' passages die in het vierde Enquêteverslag aan BI gewijd werden of waarin mede van BI sprake was, niet eens genoemd. De commissie was 'van oordeel dat het BI met betrekking tot de buitenposten in neutraal gebied een beleid gevoerd heeft, dat in het algemeen de toets van een redelijke kritiek kan doorstaan'¹; zij had 'de indruk gekregen dat het BI de dropping der agenten op zeer voorzichtige wijze heeft uitgevoerd'²; zij was 'van oordeel dat het Bureau Inlichtingen de binnengekomen stukken naar behoren over de verschillende instanties heeft verdeeld'³; zij was 'van oordeel dat het BI er over het algemeen in is geslaagd, het juiste type agenten te recruteren, en de instructie van dezen naar behoren heeft voorbereid'⁴; zij was, 'het geheel van de werkzaamheden van de in het bezette Nederlandse gebied werkzaam geweest zijnde inlichtingengroepen overziende, . . . van oordeel dat op dit terrein door het verzet, in de latere jaren geholpen door het BI te Londen, een eerbied afdwingende prestatie is geleverd'⁵; zij had, tenslotte, 'waardering voor het werk dat [in Londen] na de oprichting van het BI . . . is gedaan'⁶ – en zouden al die verrichtingen dan niet in de eerste plaats aan Somer te danken zijn geweest? Men vergelijkte wat voor en na zijn komst gepresteerd is en het verschil springt in het oog.

Hoewel op de hoogte van Somers eigenaardigheden, hebben wij reeds in deel 7 geschreven, 'dat buiten bezet gebied niemand er meer toe bijgedragen heeft dan Somer om na een periode van akelig gemodder de voor de regering vitale geheime verbindingen met bezet gebied eindelijk goed op poten te zetten.' Die uitspraak handhaven wij; wij zouden hem nog in dier voege willen uitbreiden dat die geheime verbindingen niet alleen voor de Nederlandse regering maar ook voor de Geallieerde militaire leiding van vitaal belang zijn geweest. *MI-6* was, gelijk weergegeven, in de jaren '40 t.e.m. '42 van mening dat er uit Nederland minder spionagegegevens kwamen dan uit andere bezette landen. Toen BI in de loop van '43 goed op gang gekomen was, stroomden die gegevens binnen, in '44 werd die stroom een vloed en in de laatste bezettingswinter ontstond een situatie (wij zullen haar in deel 10 beschrijven) waarin de *Wehrmacht* in Nederland

¹ *Enq.*, dl. IV a, p. 444. ² A.v., p. 448. ³ A.v., p. 452. ⁴ A.v., p. 456. ⁵ A.v., p. 460. ⁶ A.v., p. 906.